

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

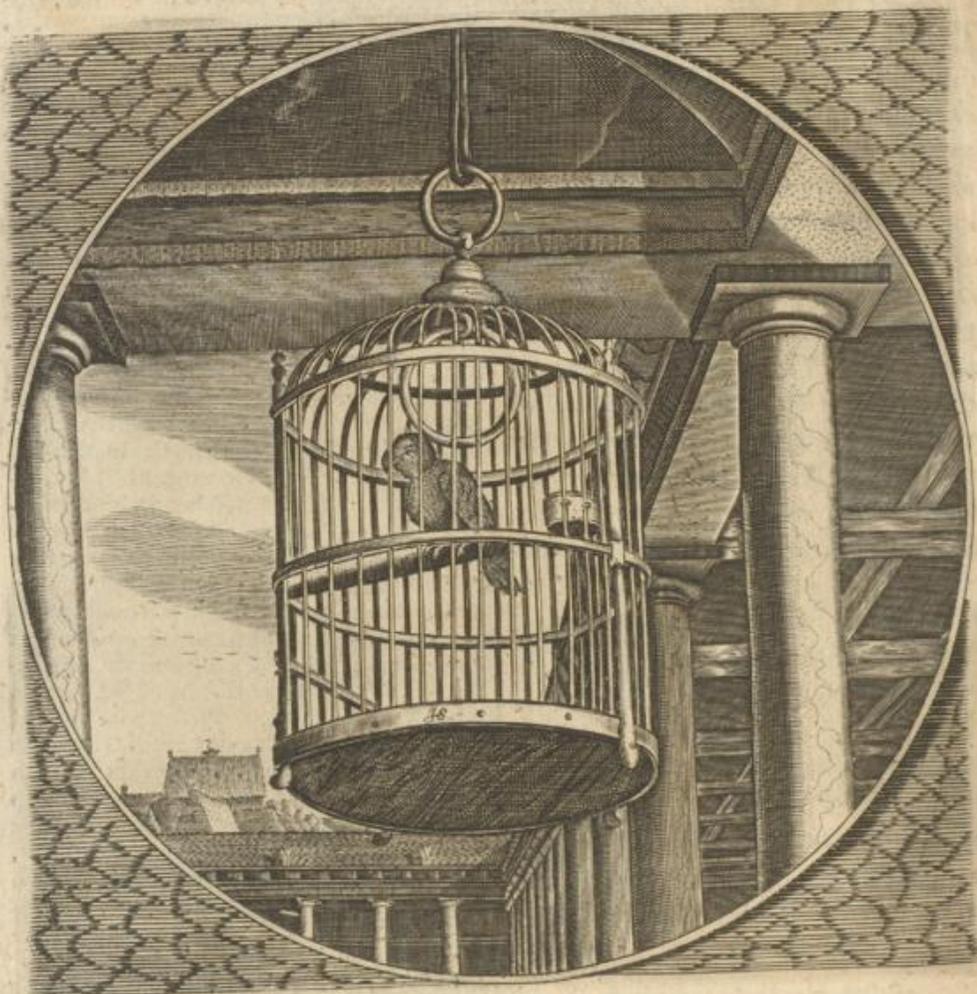
Proteus ofte Minne-beelden verandert in Sinne-beelden

Cats, Jacob

Rotterdam, 1627

XIV. Amissa liberate laetior

urn:nbn:de:bsz:31-101049

GENES. 29. 20.

Servivit ergo Jacob pro Rachael septem annis, & videbantur illi pauci dies, pro
 amoris magnitudine.

BILL. **A**bsque jugo posita est ditionis amica voluntas,
 ANTHOL. **Q**ui viget affectu, non gemit imperio.
 SACR.

Bly,

DOen ick mijn eyghen was, en mocht al omme sweven,
Doen leyde ick even staech een stil, en droevich leven,
Maer na dat my de min bracht in den soeten dwangh,
Doen word mijn tonghe los, en maecte bly ghesangh :
Ick lach, ick raes, ick speel, en schoon ick sta ghesloten,
Gheen tijt heeft my verveelt, geen dingh heeft my verdrotten ;
O soete slaverny, en aenghenaem ghevvelt !
Het is een minnaer vreucht, dat ander lieden quelt.

Amiffa libertate lætior.

O*Mnibus angores, uni mihi gaudia portat
Carcere secludi servitiumque pati :
Tunc, cum liber eram, solâ spaciabar in umbra,
Mæstus, inops, tacitus, nec vigor ullus erat.
Ex quo dîa Venus me carcere clausit amoris,
Ex illo lepidâ garrulitate loquor :
Nunc cano, nunc vocum non est simulantior alter :
Quo mihi libertas ? Sors mea ferre jugum.*

Prison gaillard m'a fait.

I'Estois muet au bois, mais prisonier en cage
Je rie, & fais des chants ; je parle doux langage.
Chacun, fils de Venus, qui porte au cœur ton dard
Est morne en liberté, & en prison galliard.

L

Dwanck

INdien de Papegay waer in het wout ghebleven,
 Sy hadde daer gheleyt een vvoest en beestigh leven,
 Maer nu sy door bedvvangh by menschen is gheleert,
 Sookomt datse spreect, en in het hof verkeert.
 Is yemant oyt ghesint om cere na te jaghen,
 Hy moet van eersten af, hy moet ghevilligh draghen
 Alvvat de tucht ghebiet. Bedvvangh ontrent de jeught
 Wort cere metter tijdt, en niet als enckel vreught.

Magistra virtutis, disciplina.

SI foret in silvis per devia rura vagatus,
 Nec cavēā viridis clausa fuisset avis;
 Non, regum convivā dapes, non ore falernum
 Gustet, & aurato non recubet thalamo:
 Nec lepidos daret ore sonos, nec amabile murmur,
 Nec domino possēt dicere, Caesar ave.
 Frāna det ingenio, juvenilibus imperet annis,
 Optati ingreditur quisquis honoris iter.

Pœur, grand inventeur.

SI j'eusse mon plaisir suivy au verd bocage,
 Ma langue n'eut jamais parlé humain langage,
 Me voila bien appris par supporter tourment;
 Sans estre assoubjecty nul ne devient scavant.

QVÆ

Nullus equus rectè seffori paret, nisi arte domitus; nullum ingenium non ferox,
nisi probà educatione, & præceptis cicuretur. Qui assiduè in rebus prosperis ac
letis versati sunt, eos vix sapere prudentiores censent; quos verò fors adversa aliquo-
ties exercuit, magis ad prudentiam ac cautionem compositi putantur. Nec immeritò;
ut enim aspectus à circumfuso aère lumen accipit, sic animus ab imminentibus cala-
mitatibus. Cum Romanis, inquit Hannibal, bonis malisque meis bellare didici. Mihi,
clamat Mithridates, Fortuna, multis rebus ereptis, usum dedit bene suadendi. Ad
omnia necessitas naturam instruit: illa simias decore saltare, Elephantes doctè d. gla-
diari picas ac psittacos distinctè loqui docet. Quid multa? res dura bestias ad actio-
nes humanas, homines ad divinas erigit.

Op het selve beelt een andere fin.

DE wilde Papegay eerst in het wout ghevanghen,
VVil enckel uyt de koy, en door de sporten pranghen,
Maer alsse gheen en troost in dit ghewelt en fiet,
Soo steltse zich gheruft, en singht een gheestich liet.
VVanneerder eenich mensch met druck is overladen,
Ick weet hem groot behulp tot alle groote quaden,
VVant, als de gantsche ziel met plaghen is vervalt,
Daer is gheen beter dingh, als lijden met ghedult.

Capta recens laqueis, & vimine clausa palustri,
Carceris impatiens se quoque ledit avis;
At cum nullo fuga ratio, nec abire potestas,
In medio tandem carcere dulce canit:
Scilicet arumnis patientia sola medetur,
Non alià melius pellitur arte dolor.
Vincula dura magis luctantia crura fatigant,
At tandem leve fit, quod bene fertur onus.

Hor. in
Art.
Poët. **Q**ui studet optatam cursu contingere metam
Multa tulit fecitque puer sudavit, & alfit,
Abstinit Venere & Baccho. Qui pythia cantat
Tibicen didicit prius extimuitque magistrum.

Bernhard. Epist. 113.

Quàm compositum reddit omnem corporis statum, nec non & mentis habitum
disciplina! Cervisem submittit, ponit super cilia, componit vulgum, ligat oculos,
cachinnos cohibet, moderatur linguam, franat gulam, sedat iram, format incessum.

L 2

Rom.

Dienst-knecht der gherechticheydt is vry
van sonde.

AL vloogh ic in het wout, al fat ic daer verborgen,
Noch leefd' ic evenvel in veelderhande forgen,
Het ruyschen van een riet, het drillen van een blat,
Dat bracht my inden schrick van, iek en vveet niet vvat:
Nu ben ick (naer het schijnt) en fooje meent gevangen,
Maer vrient, het is gemist; ken hebbe geen verlangen
Te vvesen dat ick vvas. een harde slaverny
Die maect oock inden dvvangh een reine ziele vry.

Bonorum servitus, libertas.

AD strepitum folii, trepidum me sylva videbat;
Ne caperer, timido pectore semper eram:
Carcere nunc claudor, sed an hoc sit carcere claudi?
Janua saepe patet, nec juvat ire foras.
Vincla placent, mihi dulce jugum, mihi carcer amoenus =
Ah! dum vita foret libera servus eram.
Libertas servire Deo est, huic subdere discat,
Qui sibi servari libera colla velit.

A Dieu servir, est regner.

Bien que je sois captif, si ne suis miserable;
P'ay pris congé des boix, prison m'est agreable:
Sauvage vie a Dieu, tu n'as felicité:
S'assujettir a Dieu, est vraye liberté.

BONO.

Siquis mundi voluntatibus etiamnum
Simmersus, fidelium mores ac tetricam
(ut videtur) vivendi rationem inspi-
ciat; nil prater arumnas, dolores, ac vel-
uti ergastuli angustias, meramque capti-
vitatem eam esse facile pronuntiabit.
Quippe, ex sese coniecturam faciens, nil
nisi quod oculis, quod auribus, ac abdomi-
ni blandiatur, in bonis habendum putat.
Aliter censet animus verè pius; & enim
ex dolore gaudium, ex fletu plausus, ex
captivitate libertas, tanquam è limpido
fonte, scaturire videtur: Ille in quavis
conditione servitij, liber est) inquit Am-
brosius) qui amore non capitur, metu cri-
minis non obligatur, quem non terrent
presentia, qui securus expectat futura.
Servit contra, quicumque vel metu fran-
gitur, vel delectatione irretitur, vel cupi-
ditatibus ducitur, vel indignatione ex-
asperatur, vel marore dejicitur. Omnis
passio servilis est.

Yemant inde wellusten des werelts verwer-
 ret zijnde, die sijn ooghen slaet op het doen
 vande Godsalighe, ende haer strenghe maniere
 van leven (soo hy meynt) insiet, laet hem dunc-
 ken datter al ongheval, druck ende herten-leet
 wesen moct, daer in dese luyden haren tijdt be-
 steden: ja dat de selve als in eeuwighe gevang-
 kenisse ghehouden zijn. Want, na sijn cyghem
 herte oordeelende, meynt datter niet vermaeck-
 kelijcx en kan ghevonden werden, dan dat de
 ooghen, ooren, en den buyck aengenaem is, en
 wel bevalt. Een Godsalige ziele ghevoelt hier
 van gheheel anders, want die weet blijds-
 chap uyt droefheydt, herten lust uyt wee-
 dom, vermaeckelijckheydt uyt tranen, en vry-
 dom uyt slavernije te trecken. Den desen, seydt
 Ambrosius, is vry, oock in alderley manieren
 van dienstbaerheyt, die met gheen malle liefde
 beseten en is, die met den bant van giericheyt
 niet ghebonden en is, die door vreesse van sijn
 quade daedt, selcken niet wech gheruckt en
 werdt, dien het jeghenwoordighe niet en ver-
 schrickt, het toecomerde niet bevreesst en
 maect. Hy is daerentghens een rechte slaef,
 die door vreesse ontfet werdt, die door wellu-
 sten vervoert wert, die door begheerlijckheden
 herwaerts en derwaerts ghetoghen werdt, die
 of door gramschap werdt verbittert; of door
 droefheydt werdt neder-ghedreven. Int corte,
 elcke quade gheneghenthey, is als een nieuwe
 slavernye.

2. COR. 3. 17.

Ubi Spiritus Domini, ibi libertas.

AUGVST. IN IOHAN.

Vis ut serviat caro anime tue: Deo
 serviat anima tua: debes regi ut pos-
 sis regere.

ECCLESIASTIQ. 6. 24.

Mon enfant escoute, recoi mon propos &
ne refuse point mon conseil.

25 *Mets tes pieds dedans ses cepts & ton*
col dedans son carquant.

30 *Et ses cepts te seront comme une pla-*
ce forte & ses carquants pour acoustre-
mans honorables.

L 3

FVGL